

Oponentský posudek bakalářské práce

Autor: Tomáš Samiec

Název: Sociální akcenty Horského kázání

Rok odevzdání: 2008

Oponent: Th.Lic. Ing. René Milfait, Th.D.

Práce předložena v rozsahu 59 stran. Pozitivně lze hodnotit volbu tématu, která se jeví jako velmi podnětná a inspirativní. Ještě snad pozitivně náznaky snahy o převedení témat Horské řeči do současné praxe. A pak určité nadšení pro věc Ježíše Krista. To je však vše, co lze hodnotit pozitivně. Proto taky následně ale přichází oponentovo velké zklamání.

Na straně s názvem Prohlášení chybí tečky za větami a číslice v datu se odsazují.

Nestačil by nadpis Anotace? A to samé v anglické verzi?

K některým větám, které se objevují v anotaci:

nejprve ještě vyjádření, že se v některých částech nejedná o žánr anotace. Nyní k větám: „V poslední kapitole (...), ale také mnoho prostoru věnuji (...)“ – lépe mnoho prostoru věnuji také...bez ale.

Pohled na Obsah neposkytuje obrázek o logickém členění a provázání práce vzhledem k cílům a nadpisu. Rovněž není jasné, v rámci kterého oboru je práce psána. Jakou metodiku autor použil.

V Úvodu by snad bylo příhodnější Jednota s Bohem v Ježíši Kristu (Lk 17,21) a ne Lk 17,21 Jednota ...Také se zatím čtenář nedozví, které kázání na hoře se myslí, resp. kde ho najde. Pak se v této souvislosti objeví odkaz na Lk a může vzniknout dojem, že asi v Lk...

Na začátku druhého odstavce „...učení, které je přetaveno do zásad společného života a které jsou velice (...)“ je zbytečné ono a.

Recenzent má rovněž dojem nejasné souvislosti cílů, resp. určité spleti cílů: kapitola třetí a její uvádění jednotlivých zásad do reality a najednou „ale hlavně se v ní budu zabývat otázkou po významu církve nejen pro současnou sociální práci, ale v současné společnosti vůbec (...) znamenat.“ Je zde spojitost a provázanost s názvem práce, tedy Horské řeči a významu církve a Horské řeči a významu pro sociální práci? Pak se může hlavní důležitý a inspirativní cíl interpretace Horské řeči a její využití v sociální práci ztrácet ze zřetele.

Ve spojení s poznámkou k obsahu: nebylo by přece jen lepší číslovat kapitoly a podkapitoly?

Hned první nadpis Blahoslavenství zarazí: je-li v názvu práce celá Horská řeč, pak si zasloužila logicky první místo jako nadpis ona. Objevují se pojmy Horské kázání, Kázání na hoře, ale nevíme, zda se jedná o synonyma, kde je najdeme...Prostě nejprve poctivé zasazení Horské řeči do kontextu i jako příprava na exegezi a další stěžejní hermeneutickou práci. Ona s tím již nyní souvisí otázka, zda zvolit v rámci bakalářské práce celý velmi rozsáhlý vícevrstavný mnohoobsahový text Horská řeč, či se neomezit zatím „jen“ na blahoslavenství jako její preambuli.

V návaznosti na předchozí poznámky: chce-li autor aplikovat smysl Horské řeči na oblast sociální práce, měl by si opět hned v počátečních kapitolách vyřešit otázku vztahu exegeze a (nyní důsledků? ale jakých? teologicko-etických, pastoračních?) a sociální práce či teologické etiky. Proč by mělo být poselství Horské řeči aktuální pro dnešního čtenáře a sociálního pracovníka či obecně křesťana? Tím se neukáže ona hermeneutická práce, resp. rozhodující tzv. analogická imaginace.

Ještě jednou ve zkratce: recenzentovi zde chybí odpovídající vypovídající členění práce a exegeze Horské řeči se vším, co k ní patří. To považuje obé hned na začátku za vážný nedostatek, který nakonec nejvíce škodí samé práci, která si zvolila tak důležité, bohaté a přínosné téma. Taky na toto ukazuje literatura. Zde se nabízejí nové biblické komentáře; už kvůli úctě ke kvalitní tradici exegetické a hermeneutické práce na ETF UK. Zasazení Horské řeči do kontextu Písma i teologické etiky znají i posluchači bakalářského programu pastorační a sociální práce na ETF UK v Praze. Tedy i ti, kteří na téma nepíší práci! A dále: v rámci kterého oboru autor práci předkládá? Bibliistiky? Teologické etiky? Teologie?

Na str. 2 by bylo lepší vyjádření už samotný výraz blahoslavení; a ne: „už samo to...“

Ve verši 5,17: ale které knihy?! (str. 2 dole).

Obrácení nejen od „zlého způsobu života“, ale základní metanoia vůbec.

Píše se index poznámky pod čarou před tečkou za větou, či za ní? (srov. str. 3)

Opět se zde opakuje a aktualizuje nedostatek zmíněné exegetické práce (zejména opomenutí významu obce křesťanů při vzniku a žití textu: jedná se přece o povelikonoční text na základě rozhodující povelikonoční zkušenosti). To je totiž pro porozumění Horské řeči a tedy i blahoslavenstvím rozhodující.

Německý ekvivalent je „selig“ (srov. str. 4).

A proč by měli být „šťastní“, když pláčí, jsou pronásledováni a trpí?

Str. 5 – předložka „v“ by neměla zůstat sama na konci věty (stejně tak na str. 6, 7...).

Stejná strana i věta: není právě láska součástí a znakem lidství?

Nestálo by za zmínku uvést poznámku z biblického textu, která se objevuje u výrazu „chudí duchem“? A tím si ještě lépe podepřít svou interpretaci a aplikaci?

Poznámka č. 8 pod čarou: chybí čárka ve větě.

Str. 6 – index 9 poznámkového aparátu je před tečkou za větou?

I přes respekt i k určité interpretaci blahoslavenství plačících: nemohou být i jiné vnitřní důvody, zejména, když autor deklaruje spojení se zkušenostmi sociální práce?

Str. 7 – k čemu vlastně patří *Mt 11,29* -?

Str. 8 – „My přece máme (...)“ – není tento kazatelský styl (a to ještě v přípravné části práce) na škodu, když chce práce přispět sociálním pracovníkům? Jsou tito všichni a adresáti jejich pomoci toho schopni? A: tichost se skutečně neváže na tyto úkoly? (tichost, která zazněla na předchozí straně? Artikulovat práva druhých např. není právě součástí hlásání?) Nebo v čem spočívá zaslíbený „sociální akcent horské řeči“ u tohoto sdělení autora? (

První odstavec nového nadpisu: není to velmi zjednodušené a nepřesné pojetí sociálního a lidskoprávního principu spravedlnost? Nezaslouží si kvalifikační práce stupně bakalářský zde čerpat ze solidního pramene ohledně pojmu spravedlnost? Jak tedy rozumíme spravedlnosti po stránce sociální? (srov. str. 9, první odstavec)? A kde biblické pojetí spravedlnosti dle odpovídajícího komentáře?

Str. 9 – „výše nad“, či výše než?

Str 10 – s úctou k myšlenkám ohledně milosrdenství: je možno se zříci lidské důstojnosti? Bylo by to morální?

Str. 11 – chybí odkaz na podobenství o Milosrdném Samařanovi; „ale právě milosrdenství se projevuje těm, se kterými máme problém.“: a jiným ne? co to znamená zde problém? Opět neprovedená tak se nabízející krásná související hermeneutika tohoto podobenství...

Str. 12 – najednou změněn (jinak nejednotný a nepřesný poznámkový aparát): „(John Newton 1725-1807)“.

Opět chybí kontext: představit biblické pojetí milosrdenství dle např. biblického slovníku, ukázat souvislost s tímto blahoslavenstvím a následně aplikovat na (křesťanskou) sociální práci.

Str. 13 – odkazy „Lk.11, 39; Mt. 23, 27-28“? Tečky za Lk a Mt? Jinak se ještě k tomu tyto odkazy obvykle dávají hned do textu do závorky.

„Obětavost k bližním a dalším (...)“: kdo jsou ti další? Není to právě pojetí farizeů dělat si kategorie bližní a pak ti ostatní, které autor kritizuje? Jak s tím souvisí podobenství o Milosrdném Samařanovi?

Sociální pracovník profesionál křesťan nemůže dle autora pobírat plat a současně naplňovat toto blahoslavenství? A nemá církev i dle svého učení „pročišťovat“ i sebe? (srov. např. skandály se zneužíváním dětí) – obě str. 14.

Vyslovil ho Ježíš hebrejsky či aramejsky?

Str. 16 – Který „Etický kodex sociální práce“ má autor na mysli? Kde je odkaz na Všeobecnou deklaraci lidských práv?

Už zde lze konstatovat (i dále str. 16-18): bakalářská práce není kázáním, moralizováním ani kulturním pesimismem.

Str. 19 – „dovolím si ale na závěr (...)“: jaký závěr má autor na mysli?

Nadpis Blahoslavenství pro každého je napsán stejnou velikostí písma a v jedné linii jako předchozí blahoslavenství: na čtenáře to působí, že je to další název blahoslavenství z biblického textu...Které je ono blahoslavenství?

„Nicméně spasení je zaslíbeno těm, kdo Jej následují celým životem.“: jak to lze dát do souvislosti s úryvkem stejného evangelisty v podobenství o ovcích a kozlech, resp. posledním soudu? A jak pak s výrokiem: „...sekulární sociální práce, jako určitou nevědomou realizaci Boží vůle.“

Str. 20 – pojem antiteze používají i biblisté: nepřehlédl se autor při čtení příslušného textu Mt? Pojetí antitezí a pojetí Lapide se totiž vůbec nevylučuje!

Stejně tak výroky o soli a světle doporučují bibličtí vykladači zařazovat hned k blahoslavenstvím. Tam je totiž neoddělitelná souvislost!

Autor rovněž píše, že „témata jako výroky o soli a světle, dovršení zákona a proroků, modlitby Páně, postu apod.“ nesouvisejí s tématem jeho práce: proč ji tedy nazval Horské kázání? Nebo tato témata nepovažuje za součást horské řeči? Nejsou taky dle něj „zásadní a aplikovatelná na podmínky současné sociální práce(...)“ Proč pak zaznívá v názvu Sociální akcenty Horského kázání? Nejsou skutečně zásadní a aplikovatelná při poctivé hermeneutice textu? A je text horské řeči zamýšlen jako univerzální, či jen pro křesťany? Objevuje se tam zlaté pravidlo etiky, či ne?

Tímto sdělením autor podkopává jednak horskou řeč a její smysl, ale i současně fundamenty sociální práce!!! A to hovoří o sociálních akcentech!

Str. 21 – Hněv je skutkem? (srov. třetí věta druhého odstavce) Neruší současně takové pojetí onu radikalizaci přikázání?

V následující větě chybí čárka (před má).

Str. 22 – má člověk jen hodnotu? Na čem stojí tedy v pluralitní společnosti zákaz zabíjet? A jak s tím souvisí základní duchovní kořeny či impulzy z Dekalogu a Horské řeči?

Co myslí autor opakovaným výrazem „dokonalá vražda“?

Vraždy ve filmech se sice možná aktualizace, nicméně by stály za to další důležité aspekty aktualizace této antiteze či superteze.

Str. 23 – co znamená přikázání „nezcizoložíš“ v Dekalogu? Které šesté a deváté přikázání autor myslí? Mají stejný obsah? Může církevní hlas v oblasti sexuální etiky (ostatně, kterou církev autor zmiňuje?) stavět jen na takto prezentovaném přikázání? A následně na str. 24 – zastává autor biblický dualismus duše a těla? Co znamená biblický pojem tělo? Oč šlo hlavně v otázce „rozlukového lístku“ a „tvrdomi srdce“? V čem se zde nově chrání žena?

Kde je – a následně u obrazu oka a ruky – nabídnutá odborná exegeze textu? Kde je využití pro sociální práci? Jak by autor podle toho jednal s lidmi, kteří v této oblasti selhali a stále (ještě) nedostačují, přestože chtějí žít dle evangelia?

Str. 27 – např. v poznámkovém aparátu je „a absurdum“; citace proroka Izaiáše opět jiná, než dalších biblických míst...

Str. 28 – chybí čárka v souvětí; co znamená pojem pravda v NZ?

Pozn. aparát: „Mat. 5,38-48“

Str. 29 – co znamená biblický pojem spravedlnost? Jakou spravedlnost zde autor myslí a vkládá ji současně do Kristových záměrů?

Jde skutečně o výzvu přijímat pasivně rány? Nestálo by za to se pokorně inspirovat zkušenými vykladači? (srov. např. J. Trojan: Kontrasty a alternativy, Praha: Kalich, 2007.)

Str. 30 – opět chybí čárky v souvětí (hned první věta nahoře; třetí souvětí třetího odstavce...).

Co znamená nepřítel v biblickém textu a jak mu rozumět dnes? Jak by autor své myšlenky aplikoval na oblast pachatelů závažných trestních činů (např. na dětech, ženách) a na související téma účelu trestu, vztahu pachatel – oběť?

Str. 35 – Kde najdeme onen „Etický kodex Č.A.S.“? A následně na str. 36 – zlaté pravidlo čeho? Ano, objevuje se i v jiných tradicích, jak je některé autor cituje, ale není negativní vymezení obsaženo i v NZ? A kde má SZí podklad? Co umístění tohoto zlatého pravidla do textu Horské řeči znamená pro čtenáře?

Dále na str. 36 – v moralizujícím projevu): druhý odstavec – jak rozumí autor autonomii a toleranci? Odmítá je? Jaké místo náleží principu autonomie v sociální práci?

Shrnutí kapitoly: které?

Str. 37 – otevřeně tedy, když jde o sekulárně-praktickou, a skrytě, když teologickou rovinu? Interpretační nadstavbu Dekalogu, či spíše radikalizaci a prohloubení?

Co myslí autor „dokonalým hříchem“? Jde skutečně o negativní pojetí „vyhýbat se hříchu“?

Je-li nadpis „Realizace“ chápán jako kapitola, měl by být na nové straně. Opětovné nedodržování pravidel pro psaní těchto kvalifikačních prací na ETF UK.

Které „poměry dřívější“? Ostatní místa Horské řeči nepovažuje autor za „aplikovatelná na současné problémy“? Není to v zásadním rozporu s Horskou řečí, když autor najednou zase píše: „...vyhnul tématům, která se týkají přímo života křesťana a nejsou spojitelná s většinovými poměry ...“? Která a čeho „zlatá pravidla“ si vybral? V jakém smyslu „po biblistické stránce“? A v jakém smyslu „jejich přesahů do současnosti“? Kde má přesné pojmy, které práci s biblickými texty v těchto smyslech charakterizují a neštěpí? (vše str. 38). Právě poctivou exegezi recenzent v textu postrádal.

„...tato kapitola by měla být jiná v tom, že ...“ – to se přece předpokládá, že se jedná o novou kapitolu s novým obsahem. Najednou už je zase tématem sekularizace...Kde je linie práce „Sociální akcenty Horského kázání“? Nemá sekularizace i svá pozitiva pro vývoj sociální práce? Nejprve „teologicko-historický základ sociální práce“ a pak najednou „teologická východiska“ že dále...“Sekulární pomáhající práce“ – tím myslí autor sociální práci? „Křesťanská charita“ – to je protipól sociální práce? (str. 39). Co je skutečně mezinárodně i národně deklarovaným společným základem, subjektem zájmu a společným cílem? Co si máme představit pod pojmem „dobro druhých“? Kde je nějaký odborný doklad? Považuje se skutečně „charita, křesťanská služba“ pouze za pomáhání druhým? Není skutečná služba adresátům pomoci součástí „setkání s Kristovou spasitelnou mocí“?

Kam patří nadpis „Historický exkurz“? Vlastní kapitola, či podkapitola?

Jsou ony „tři pilíře“ skutečně jen tři? Či kolik se uvádí projevů či funkcí pastorační činnosti? Neobsahují autorovy časté obraty „pomáhání druhým, péče o ně“ paternalistický přístup, který se právě u sociální i pastorační práce kritizuje a odporuje jejich pojetí? Není to pak i v rozporu s láskou k bližním? (str. 40).

Na této stránce i další opět chybí vícekrát čárky v souvětí.

Co to znamená „volně podle...“?

Jen toto může „křesťanská služba (...) nabídnout“? Kde jsou typická biblická svědectví, východiska? (i str. 41).

Končí kapitola či podkapitola (?) a čtenář neví, co bude následovat, kudy se bude směr úvahy ubírat...

A opět: nadpis „Potřeby spirituální“ patří kam? Jak rozumí autor spiritualitě? Co představuje ona spirituální potřeba, která je vlastní každému jedinci? (str. 42). Autor dále pracuje s pojmy (např. „zdraví“), aniž by je více vysvětlil pomocí relevantních zdrojů. Vůbec se i přes uváděné potřeby a stránky nesetkáme nejen s mravním rozměrem, ale hlavně si autor vůbec neprovede

důležité teologicko-antropologické ukotvení...(str. 43). Je vhodné dělit psychiatry na „katolické“ a jiné? (tamtéž).

„Dalším velikým tématem, které mi během této práce vyvstalo, (...)“: tato práce má snad své téma a nejsme ještě v závěru...

Cituje se LZPS ČR a odkaz je „Dokumenty o lidských právech“...(str. 43). V čem je rozdíl mezi „zvláštní hodnotou a důstojností“? (str. 44) A ani autor necituje stěžejní biblické texty, které hovoří o člověku stvořeném k Božímu obrazu a podobě. Najednou uvedení Všeobecné deklarace lpr bez odkazu a náhle „Bůh je tedy...“ – stojí to tedy v Deklaraci?

Bůh je tvořitelem lidských práv? V jakém smyslu? Které „názvuky“ má autor na mysli? „Deklarace práv dětí“: bez odkazu a dalších informací. A najednou citace „Volně použité fragmenty z publikace Dokumenty o lidských právech“...(a ještě snad z publikace z roku 1969!). To je skutečně na pováženou!

Na jednu stranu Spravedlnost versus Láska a na konci textu „spravedlnost jako derivát lásky“...Je autorovi známo, co znamená spravedlnost nejen biblicky, ale i v rámci sociálního učení církve? A jak se staví církev k lidským právům? Lidská práva jsou zde nějak hozena, aniž se dozvíme o tom, co jsou, abychom lépe porozuměli biblickým kořenům...A jsou další závažné dokumenty ohledně lidských práv a sociální práce, včetně spravedlnosti...Opět zjednodušování, povrchní uchopení, resp. jen jakési „nahození tématu“ bez souvislosti s daným hlavním tématem práce. Milostivě sice zazní, že „popisoval dříve v kapitolách o Kázání na hoře“: to již tedy opustil?

Vystihuje to určitý znak práce: neuspořádanost, zmatečnost, nekoncepčnost.

„Každodenní realizace Lásky je dost odlišná od toho, jak rozumím pojmu „sociální práce““ – Láska s velkým L je personifikovaná? A jak rozumí sociální práci, kterou dosud ani nedefinoval dle stěžejního dokumentu? Co „nikdy neztratí svoje opodstatnění“? (str. 46). Biblický odkaz „Mt 25,40 a 45“? Objeví se „právě na základě principu subsidiarity“ – kde nám jej představil? Jaký princip, resp. čeho princip myslí?

Citace: „inspirováno...“? Jak se píše poznámka pod čarou?

Jednou je XVI u Benedikta s tečkou, někdy bez tečky. Zde ještě chybí dvojtečka (str. 47).

Jsou úlohy státu a církve rozdílné? Není tam něco společného? Porozuměl autor zacílení úryvku papežova textu?

Jsou to skutečně jen „základní principy chování, které (...)kázání.“? (str. 48).

Když tak autor staví rád proti sobě a vedle sebe činnost církve a činnost sekularizované obce (společnosti, státu, sociální práce) a zmiňuje i lidská práva, jak je to s platností lidských práv dovnitř církve? Neopomněl – při odvolávání se na papeže – na důležitou změnu paradigmatu

v pastoraci v rámci římskokatolické tradice? Netlumočí autor spíše to, co překonala tato změna?

Opět neadekvátně napsaná poznámka pod čarou... (str. 48, pozn. 85). A jazykové chyby, které ještě způsobují nesrozumitelnost textu: „...mezi hodnotami sociální práce, které během jejího čtení vyvstanou...“

Autor používá pojem hodnoty, aniž by ale vymezil, co tím myslí.

Str. 50 – tečka za „hledá pomoc“ není před závorkou, ani za „viz“.

Proč „Biblický motiv“ s velkým B? (str. 51) Na této straně špatně provedené odkazy na biblická místa, zejména např.: „...k soudu...“ Mt 5.25 snad protože...“

Str. 52 – jedná se skutečně o červenou nit Horského kázání?

Str. 54 – není to trochu opovážlivé: „při podrobném studiu“? Dovede si autor představit, co by obnášelo skutečné podrobné studium Horské řeči, poctivá exegeze a hermeneutika? „Leitmotivů, které se vyskytují snad ve všech probíraných tématech, ať už to byla Blahoslavenství, nebo jednotlivé Superteze.“ Myslí tím témata blahoslavenství a superteze? Nebo která všechna probíraná témata?

Je to skutečně „hlavní, nebo první téma“? Neodporuje toto konstatování právě stavbě Horské řeči a vůbec křesťanské mravnosti a etice, včetně autorem stále opakované lásce a nyní najednou novému tématu svatosti?

Najednou se bez dalšího komentáře a předchozí zmínky objevuje pojem ctnosti. Jen důvod, že „zbytečně komplikují život“?

Které jsou to „ty červené nitě“ a k nim další témata?

Autor si je jist, jak píše, že zadání práce splnil. Oponent je však jiného názoru: určitě se nepodařilo „rozebrat Horské kázání“ a „v jeho světle se dívat na současnou sociální práci...“

Vždyť sociální práci ani nedefinoval.

Závěr taky z části neodpovídá tomu, jak závěr takové práce píše.

Práce oponentovi spíše připadá jako určité slohové cvičení, chvílemi kázání, moralizování, které je hodně subjektivisticky postavené. Jakoby by tam „přece měl taky dát ty kazuistiky, zmínit hodnoty, lidská práva...“ jako směs.

Autor se také nevyjadřuje srozumitelně a nepoužívá adekvátní a jednotnou terminologii, neargumentuje přehledně a soustavně, špatně cituje a parafrázuje užívanou literaturu.

Chybí klíčová slova u anotace. A to jsme už u formální úpravy celkově:

Proč uvádí Seznam literatury a pak ještě Seznam pramenů? Seznam literatury i Seznam pramenů není ani uspořádán dle abecedy příjmení autorů! To vidí oponent poprvé! Považuje

to za projev neúcty ke čtenáři a citovaným autorům. Pak u pana Matouška je on uveden jako autor a pak znova jeho jméno a kol.? Které vydání patří až za rok vydání...Počet stran se nemusí uvádět. ISBN někde je, někde není...

Používal autor při psaní příslušný Manuál a Opatření děkan ETF? Prostě nesplněna formální požadovaná úprava zde zcela jasným způsobem. To platí i pro poznámkový aparát.

Kapitoly by bylo vhodné číslovat a další podkapitoly rovněž. Je to ve službě požadovanému přehlednému členění.

Zkrátka: formální náležitosti práce hodnotí oponent jako F – nedostatečné.

Jazyková stránka práce velmi slabá.

Vezmeme-li vážně slova Manuálu o psaní těchto prací, že dobrá formální úprava podtrhuje dobrou obsahovou úroveň, pak zde to lze použít negací.

Oponent musí, ač nerad konstatovat, že se autorovi – až na určité náznaky - nepodařilo deklarované téma zpracovat a naplnit požadavky kladené na bakalářskou práci.

Celkově tak musí v zájmu rozvoje autora i spravedlnosti hodnotit **E-F** (ale s převážením k **F**) a rozhodnutí nechat na obhajobě.